

Om Esben Bjerggaard Nielsen

Esben Bjerggaard Nielsen er retoriker og har skrevet sin ph.d.-afhandling ved Institut for Æstetik og Kommunikation, Aarhus Universitet, hvor han har indgået i forskningsprogrammet Globalisering, Migration og Erindring. Hans forskningsmæssige fokus er på miljø- og klimadebat samt retorisk teori og kritik – f.eks. fortællingers (såsom apokalypsen) retoriske kraft og kulturelle indflydelse.

Kontakt

Esben Bjerggaard Nielsen
Mail: aestebn@hum.au.dk
Mobil: 53622235

A RHETORIC OF SECULAR APOCALYPSE: NARRATIVES OF CATA- STROPHE AND HOPE IN THE CLIMATE CHANGE DEBATE

Ph.d.-afhandling af Esben Bjerggaard Nielsen

A RHETORIC OF SECULAR APOCALYPSE: NARRATIVES OF CATASTROPHE AND HOPE IN THE CLIMATE CHANGE DEBATE

Opsummering af hovedpointer fra ph.d. afhandlingen "A Rhetoric of Secular Apocalypse: Narratives of Catastrophe and Hope in the Climate Change Debate" af Esben Bjerggaard Nielsen, Institut for Æstetik og Kommunikation, Aarhus Universitet.

Afhandlingen undersøger forskellige afsenderes kommunikation i den internationale klimadebat med fokus på brugen af et klima-undergangsscenario. Formålet er dels at udvikle en ny retorisk kritisk tilgang til sekulær apokalypse, og dels at beskrive denne retoriks muligheder og begrænsninger både nu og fremadrettet.

Apokalypsen lever stadig

Apokalypsen (fortællingen om verdens undergang) har fået et comeback i disse år. Dette gælder både i en religiøs kontekst og i forhold til sekulære versioner, hvor Gud er fjernet fra fortællingen. Retorisk set danner især det sidstnævnte en rammefortælling, der definerer et specifikt undergangsscenario (såsom klima, pandemi, krig osv.) og placerer menneskeheden i forhold til dette. Apokalypsen bliver her en strategi, med hvilken en taler eller afsender kan italesætte og kritisere den overordnede samfundsudvikling og menneskers destruktive handlinger.

Sekulær apokalypse er "afværgende"

Oprindeligt var apokalypsen dét, der gik forud for det guddommelige tusindårsrige. I en sekulær kontekst er der dog ingen Gud til at frelse menneskeheden – det står vi så at sige selv for. Afhandlingen beskriver en vigtig komponent af sekulær undergangsretorik, idet denne må ses som "afværgende" i sin natur. Dette indebærer en overbevisning om, at vi sammen kan redde os selv fra en given katastrofe. Apokalyptisk retorik – f.eks. i klimadebatten – sigter således efter løsninger på krisen før den for alvor indtræffer. Håb er således en anden vigtig komponent i det retoriske udtryk.

Klimadebatten som den nye undergang

Afhandlingen påpeger at klimakrisen i dag har taget over fra tidligere tiders frygt for atomkrig. I kraft af emnets kompleksitet har apokalyptisk retorik vist sig som en effektiv strategi til at skabe et mere simpelt og samlet billede af klimaforandringer, samt til at vinkle det i forhold til et kriseperspektiv, der kræver materiel og politisk handling. Samtidig har denne debat vidtrækkende konsekvenser for den fremtidige samfundsindretning, og kræver derfor opmærksomhed fra medier, politikere, borgere og forskere.

Nye udviklinger i klimadebatten

En ny udvikling i klimadebatten, som afhandlingen beskæftiger sig med, er et nyopstået fokus på sted og mennesker. Her undersøges et skift fra formidling via grafer og kort til øjenvidneberetninger fra folk, der allerede lever med klimaforandringerne inde på livet. Afhandlingen påpeger at denne udvikling har potentialet til dels at moderere undergangsretorik og dels at skabe en større identifikation med klimaproblemstillingen, da de nye repræsentationer er mindre abstrakte og har et klarere socialt perspektiv.

Håb og undergang

Apokalyptisk retorik er ofte blevet afskrevet, som en negativ retorisk strategi. Esben Bjerggaard Nielsen pointerer dog i sin afhandling, at dette retoriske udtryk til tider kan være særdeles effektivt, og at det ofte er en gråzone at fælde en etisk dom derover. Nogle aktører i klimadebatten har brug for at nedtone den konfliktsøgende dimension af deres retorik. Andre viser til gengæld, hvordan krisevinklen kan bruges til konstruktivt at stille spørgsmålstejn ved sociale og politiske handlingsmønstre, som vi ellers tager for givet. Igen påpeges det, at fremhævelsen af håb går hånd i hånd med undergangsvinklen i succesfuld klimaretorik.